

TERTIALRAPPORT 2 2016

ARENDA
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	2
2.	Økonomisk utvikling pr. 2. tertial	2
3.	Skjema 1A - driftsbudsjett	2
3.1	Skatt på inntekt og formue.....	3
3.2	Ordinært rammetilskudd	3
3.3	Eiendomsskatt.....	3
3.4	Andre direkte eller indirekte skatter	3
3.5	Andre statlige overføringer	3
3.6	Renteinntekter og utbytte	4
3.7	Renteutgifter.....	4
3.8	Avdrag på lån	4
3.9	Til dekning tidligere års merforbruk	4
3.10	Netto avsetninger	4
3.11	Korreksjoner.....	5
4.	Skjema 1 B – Netto utgifter pr. driftsenhet.....	5
4.1	Lønnsutvikling	6
4.2	Lønnsoppgjør 2016	6
4.3	Pensjon	7
4.4	Øvrige forslag til endringer i driftsbudsjettet.....	8
4.5	Oppsummering drift Feil! Bokmerke er ikke definert.	Feil! Bokmerke er ikke definert.
5.	Finansforvaltning	9
6.	Investeringsbudsjett	11
6.1	Avslutning investeringsprosjekter	11
6.2	Forslag til endring av vedtatte investeringsbudsjett	13
7.	Arbeidsgiverstrategi	13
7.1	Ledelsesutvikling	13
7.2	Nærvær.....	14
8.	Tertialrapporter fra de kommunale foretakene	14
9.	Forslag til budsjettendringer.....	14

1. Innledning

Tertialrapportene er i første rekke en gjennomgang og vurdering av vedtatt budsjett etter 8 måneders drift. Det rapporteres på økonomi og personalindikatorer, og driftsenhetene vil vurdere prognose frem mot regnskapsslutt.

2. Økonomisk utvikling pr. 2. tertial

I tillegg til tertialrapportene utarbeides det månedsrapporter til formannskapet. Disse rapportene har vist en forbedring av utviklingen etter 1. tertial, og prognosen for årets regnskap har bedret seg.

Det er likevel lite økonomisk handlingsrom for å gjøre endringer i budsjett-rammene til driftsenhetene. Flere enheter melder om behov for økte rammer, men det er i liten grad gitt rom for dette. I sum melder enhetene om at prognosen er balanse i årets driftsbudsjett.

De største usikkerhetene knytter seg til skatteinntekter og pensjonsføringer. Disse relativt store posteringene er ikke kjent før januar året etter budsjettet.

3. Skjema 1A - driftsbudsjett

Tekst	Regnskap 2. tertial 2016	Periodisert regulert budsj. 2. tertial 2016	Diff regnskap budsjett pr 2.tertial 2016	Regulert budsjett 2016
Skatt på inntekt og formue	-657 330 488,00	-664 601 767	7 271 279	-1 059 464 000
Ordinært rammetilskudd	-741 899 960,00	-744 285 673	2 385 713	-1 082 690 000
Skatt på eiendom	-73 103 412,76	-72 933 333	-170 080	-109 400 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-	-200 000	200 000	-300 000
Andre statlige overføringer	-103 182 548,00	-82 646 867	-20 535 681	-104 653 800
Sum frie disponible inntekter	-1 575 516 408,76	-1 564 667 640	-10 848 768	-2 356 507 800
Renteinntekter og utbytte	-113 975 695,61	-113 574 000	-401 696	-119 498 000
Renteutg. provisjoner og andre finansutg.	63 685 248,25	74 319 067	-10 633 819	113 869 000
Avdrag på lån	35 019 105,00	68 250 000	-33 230 895	100 770 000
Netto finansinntekter/-utgifter	-15 271 342,36	28 995 067	-44 266 409	95 141 000
Til dekning av tidl. års regnsk.messige merforbruk	51 926 487,32	51 900 000	26 487	51 900 000
Til ubundne avsetninger	6 606 260,00	6 576 000	30 260	1 630 000
Til bundne avsetninger	8 784,13	-	-8 784	300 000
Bruk av ubundne avsetninger	-27 642 440,46	-24 254 000	-3 388 440	-1 391 200
Bruk av bundne avsetninger	-3 615 813,58	-48 000	-3 567 814	-18 212 000
Netto avsetninger	27 283 277,41	34 174 000	-6 890 723	34 226 800
Overført til investeringsregnskapet	345 747,00	1 000 000	-654 253	1 500 000
Korreksjoner	128 086 437,54	85 807 533	42 278 904	0
Til fordeling drift	-1 435 072 289	-1 414 691 040	-20 381 250	-2 225 640 000
Sum fordelt til drift (fra skjema 1 B)	1 502 195 512,59	1 535 264 628	-33 069 115	2 225 640 000
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	67 123 223,42	120 573 588	-53 450 365	0

Figur 1. Skjema 1 A

Tabell 1A viser sammenhengen mellom kommunens overordnede inntekter som skal finansiere den løpende drift. De ulike elementene vil bli kommentert under.

Tabellen viser totalt sett et merforbruk pr august måned, men merforbruket er lavere enn periodisert budsjett. Årsaken til dette er i første rekke netto finanskostnader hvor kun ett av årets tre avdrag på lån er ført (avvik på kr 33 mill. i forhold til periodisert budsjett). I tillegg er det statlige overføringer på kr 20 mill. mer enn periodisert budsjett skulle tilsi.

Årsbudsjettet for 2016 er lagt i balanse mellom finansiering og drift med kr 2,2 mrd.

3.1 Skatt på inntekt og formue

I skjema 1A fremkommer en mindreinntekt på kr 7,2 mill. i forhold til periodisert budsjett. I realiteten har kommunen en merinntekt på ca kr 7 mill., da mottatt skatteinntekt på kr 14,3 mill. vedr august er regnskapsført i september slik at denne inntekten ikke kommer med i de periodiserte regnskapstallene i skjemaet over.

Skatteinntekten utgjør rundt 1/3 av kommunens driftsinntekter og er vesentlig ift driftsresultatet for året. Arendal kommune ligger over forventet skattevekst med ca kr 7 mill. I tillegg kommer inntektsutjevning som fordeler kompensasjon fra de skattesterke til de skatte-svake kommuner, basert på snitt skatteinntekt pr innbygger. For Arendal kommune er sluttresultatet på netto skatteinntekter svært avhengig av at inntekten på landsbasis når anslaget om vekst, eller blir bedre enn anslaget.

Det foreligger ikke ny prognose for nasjonal skattevekst etter at revidert nasjonalbudsjett ble vedtatt i juni måned.

3.2 Ordinært rammetilskudd

Kommunen får gjennom inntektssystemet overført et rammetilskudd til drift av tjenestene. Sammen med skatteinntektene utgjør dette sum frie midler.

Rammeoverføringene er etter 2. tertial i tråd med budsjettert nivå.

3.3 Eiendomsskatt

Eiendomsskatt faktureres i tre terminer sammen med de øvrige kommunale eiendomsgebyrene. Det ligger an til at vi skal nå det budsjetterte inntektsbeløpet på eiendomsskatt ved årets slutt.

3.4 Andre direkte eller indirekte skatter

Det budsjetterte beløp gjelder reguleringsavgifter kommunen mottar knyttet til regulering av Nisservassdraget. Innbetalingen forventes mot slutten av året.

3.5 Andre statlige overføringer

Beløpene som fremkommer i skjema 1A er frie inntekter. Disse er likevel knyttet til spesielle områder kommunen har ansvar for og inntektene er medregnet i inntektene til de aktuelle enhetene i kommunen og inngår i deres netto driftsramme.

Inntektene som fremkommer her er i stor grad knyttet til flyktninger/asylsøkere og barnevern. Det forventes ingen store avvik ved årets slutt. Tabellen over viser at det er inntektsført kr 103,1 mill. Periodisert budsjett viser kr 82,6 mill. Dermed fremkommer et avvik på kr 20,5 mill. Dette er ikke et reelt avvik hvor kommunen kan forvente dette beløpet i merinntekter. Avviket skyldes i hovedsak forskjellig periodisering på budsjett og tidspunkt for når inntektene virkelig mottas og bokføres. Som nevnt ventes ingen store avvik ved årets slutt.

3.6 Renteinntekter og utbytte

Renteinntekter og utbytte består hovedsakelig av kommunens renteinntekter fra bankinnskudd og utbytte fra Agder Energi. Renter av bankinnskudd inntektsføres hvert kvartal, og det ligger an til at vi vil motta mer enn budsjettert. En budsjettøkning av renteinntekter på kr 1,2 mill. legges derfor inn. Utbytte fra Agder Energi er mottatt og samsvarer med det budsjetterte beløpet. Garantiprovisjon vedrørende garantier på Returkrafts lån forventes innbetalt mot slutten av året.

Konserninterne renteinntekter fra Arendal Eiendom KF ble inntektsført i juni måned med kr 58,9 mill. som budsjettert. For Arendal Havnevesen KF er inntektsført renter av etablert gjeld ved inngangen til 2015 og for lån opptatt i 2015. Budsjettert utlån for 2016 vil bli utbetalt før årets slutt.

På grunn av økt utlån legges inn en økt renteinntekt på kr 1,1 mill. i Arendal kommune. Dette har ingen resultat effekt da samme beløp budsjetteres som økt husleie-betaling til Arendal Eiendom KF.

Kommunen har mottatt aksjeutbytte fra 2015 vedrørende P-hus Vest AS. Budsjettet justeres i henhold til dette.

3.7 Renteutgifter

Renteutgifter gjelder renter på kommunens investeringslån og formidlingslån. I vedtatt budsjett for 2016 er det lagt til grunn renteutgifter på kr 113,9 mill.

Endringene i rentemarkedet utjevnes i stor grad med endringene i verdien på inngåtte rentebytteavtaler. Dette fører til at totale rentekostnader blir tilnærmet uendret og budsjettert nivå bør holdes uendret.

3.8 Avdrag på lån

Periodisert minimumsavdrag pr. 2. tertial på investeringslån er kr 68,25 mill. Bokførte avdrag pr. 2 termin er i henhold til de faste terminbeløpene som betales inn på investeringslån. Avviket mellom budsjett og bokført avdrag pr. 31. desember 2016 vil bli innbetalt som et ekstra avdrag ved årets slutt. Budsjettert minimumsavdrag holdes uendret da dette er beregnet ut fra kommunelovens bestemmelser pr. 1. januar 2016.

3.9 Til dekning tidligere års merforbruk

Rest merforbruk fra 2014 på kr 51,9 mill. kroner er dekket inn i regnskap for 2016 som budsjettert.

3.10 Netto avsetninger

Det ble i 1. tertial vedtatt å bruke 23,8 mill av pensjonsfondet. Beløpet er nå hentet inn. Resten av de innhentede fondsmidlene gjelder i hovedsak enheter. Konesjonskraftfondet for Aust-Agder IKS er forutsatt brukt til næringsformål i samsvar med bystyrets anvisninger og er en del av beløpene som er hentet inn til drift fra fond.

Pr. 2. tertial er 3,6 mill kroner av bundne avsetninger hentet inn til enhetene for å dekke utgifter til aktiviteter i samsvar med forutsetningene for de midlene kommunen har mottatt.

Avsetningen til ubundet fond vedr. merinntekt på enhet Enslige mindreårige, som ble vedtatt 1. tertial, foreslås reversert og avvendes endelig resultat for året.

3.11 Korreksjoner

Korreksjonsposten inneholder i hovedsak ulike statstilskudd som inntektsføres på flere enheter, bruk av ubundet pensjonsfond og avsetning av merinntekt vedr enslige mindreårige i henhold til vedtak gjort i bystyresaken vedr 1.tertial 2016.

4. Skjema 1 B – Netto utgifter pr. driftsenhet

Budsjett- og regnskapssituasjonen målt mot netto utgifter er vist i skjema 1B nedenfor.

Tall i 1000 kroner

Enhet nr	Enhet	Sum forbruk	Periodisert budsjett 31.08.16	Forbruk i % period.budsj. 31.08.16	Regulert budsjett 2016	Regnskap i % budsjett 2016
03	Infrastruktur og geodata	-17 860	-21 980	81,16 %	-36 400	49,1 %
06	Kulturenheten	39 625	39 168	101,0 %	60 474	65,5 %
10	Brann	22 132	22 046	100,4 %	29 143	75,9 %
16	Innovasjon og kompetanse	7 768	10 274	75,6 %	16 733	46,4 %
17	Levekår	99 263	103 496	95,9 %	145 618	68,2 %
18	Spesialpedagogiske tjenester	19 844	23 056	86,1 %	35 445	56,0 %
19	Vitensenteret	589	2 453	24,0 %	3 421	17,2 %
23	Arendal voksenopplæring	2 899	9 155	31,7 %	15 557	18,6 %
25	Birkenlund skole	19 269	19 610	98,3 %	30 886	62,4 %
27	Asdal skole	30 063	32 073	93,7 %	50 753	59,2 %
28	Stuenes skole	18 815	19 394	97,0 %	30 620	61,4 %
29	Nedenes skole	18 218	18 490	98,5 %	29 143	62,5 %
30	Stinta skole	24 884	24 326	97,7 %	38 492	64,6 %
32	Roligheden skole	21 215	20 897	101,5 %	32 951	64,4 %
33	Hisøy skole	19 991	19 666	101,7 %	31 011	64,5 %
36	Eydehavn skole	5 572	6 329	88,0 %	9 971	55,9 %
37	Flosta skole	4 839	5 654	85,6 %	8 915	54,3 %
41	Moltemyr skole	20 957	20 621	101,6 %	32 790	63,9 %
42	Myra skole	9 870	10 485	94,1 %	16 583	59,5 %
44	Nesheim skole	5 437	5 615	96,8 %	8 876	61,3 %
46	Rykene Skole	8 537	8 470	100,8 %	13 392	63,7 %
47	Sandnes skole	10 214	10 400	98,2 %	16 379	62,4 %
50	Strømmen oppvekstsenter	11 603	11 762	98,6 %	18 163	63,9 %
53	Tromøybarnehagene	6 264	6 450	97,1 %	9 989	62,7 %
54	Hisøy barnehageenhet	7 647	7 817	97,8 %	11 894	64,3 %
55	Barnehager Sentrum Øst	6 255	5 934	105,4 %	9 200	68,0 %
56	Stinta barnehageenhet	7 732	8 280	93,4 %	12 642	61,2 %
57	Jovannslia/Lia barnehage	8 825	9 418	93,7 %	14 099	62,6 %
63	Øyestad barnehageenhet	8 023	8 466	94,8 %	13 266	60,5 %
70	Koordinerende enhet mestring, rehabilitering og omsorg	52 140	48 316	107,9 %	73 661	70,8 %
72	Enhet Funksjonshemmede	89 557	89 145	100,5 %	115 653	77,4 %
73	Enhet Hjemmebaserte tjenester	124 864	120 390	103,7 %	175 139	71,3 %

Enhet nr	Enhet	Sum forbruk	Periodisert budsjett 31.08.16	Forbruk i % period.budsj. 31.08.16	Regulert budsjett 2016	Regnskap i % budsjett 2016
74	Enhet Institusjoner	126 555	117 640	107,6 %	169 165	74,8 %
75	Nav-Arendal	39 815	48 169	82,7 %	73 518	54,2 %
76	Østre Agder Krisesenter	1 222	1 689	72,4 %	4 668	26,2 %
77	Østre Agder	2 152	8 730	24,6 %	12 550	17,1 %
80	Legevakten	4 643	2 276	204,0 %	10 005	46,4 %
81	EMÅ Flyktning	11 361	7 284	159,7 %	-2 217	512,5 %
88	Rådmannen m/stab	601 320	623 900	96,4 %	785 741	76,5 %
	Feilføring utgåtte enheter (korrigeres fortløpende mot ny enhet)	10				
	Sum enheter	1 502 129	1 535 365	97,8 %	2 127 889	70,60 %

Figur 2. **Skjema 1B** (det fremkommer et avvik på kr 66.000 i bunnlinsen mellom skjema 1A og 1B pga at uttrekkene ikke er gjort samtidig)

Det er pr 2. tertial 15 enheter med merutgifter på til sammen kr 30,7 mill og 24 enheter som har mindreforbruk på ca kr 64 mill. sett i forhold til periodisert budsjett. Til sammen er netto mindreforbruk på kr 33,2 mill., noe som tilsier et avvik på 2,2 % mot regulert budsjett pr 31.08.2016. Avvikene skyldes i stor grad periodiseringsavvik, dvs at det er ført utgifter og inntekter på andre tidspunkt enn de som er lagt til grunn i periodiseringen.

Det er to enheter som gir en prognose på forventet merforbruk for året på tilsammen kr 8 mill. Av disse er det tatt et forbehold om at det blir kompensert egenandel tilsvarende kr 2,5 mill. Det var et større avvik meldt til 1. tertial, men deler av det avviket er dekket inn ved budsjettendringer og tiltak.

Rådmannen legger til grunn at enhetene generelt styrer driften slik at eventuelle merforbruk i enheten dekkes inn i løpet av året.

4.1 Lønnsutvikling

Tall i 1000 kroner

2. tertial 2014			2. tertial 2015			2. tertial 2016		
Regnskap	Periodisert budsjett	Forbruk i %	Regnskap	Periodisert budsjett	Forbruk i %	Regnskap	Periodisert budsjett	Forbruk i %
1 090 713	1 082 814	100,7%	1 152 139	1 098 908	104,8%	1 213 545	1 217 104	99,7%

Figur 3. **Lønnsutvikling**

Lønnsutgiftene pr. 2.tertial ligger ca kr 3,5 mill. under periodisert budsjett. Dersom periodisert budsjett korrigeres for avsetning til lønnsoppgjør 2016, er det et merforbruk på lønn på kr 15,4 mill., dvs at forbruket pr. 2. tertial er på 101,3% i forhold til korrigert periodisert budsjett.

Lønnsutgiftene i Arendal kommune utgjør ca 60 % av alle utgifter. For å se hele lønnsbildet er det viktig å vurdere nettolønn. Nettolønn er definert som lønn fratrukket sykelønnsrefusjon. Sykelønnsrefusjon utgjør om lag kr 56,5 mill. pr 2. tertial og er ca kr 14,6 mill. høyere enn periodisert budsjett.

Dette innebærer at netto lønn korrigert for lønnsavsetning ligger kr 0,8 mill. over budsjett pr. 2. tertial 2016.

4.2 Lønnsoppgjør 2016

Det sentrale lønnsoppgjøret (HTA kap 4) ble ferdig forhandlet i vår. Foreløpig er konsekvensen for kommunen beregnet til om lag kr 23 mill. for 2016 inklusiv sosiale utgifter. Som et resultat av forhandlingene skal det i år ikke være lokale forhandlinger i kap 4. Lokale

forhandlinger ihht HTA kap 5 og forhandlinger ihht HTA kap 3 er ferdig forhandlet og foreløpige beregninger viser en total kostnad på om lag kr 3,5 mill. inklusiv sosiale utgifter. Totalt innebærer dette at foreløpig beregnet lønnsoppgjør for 2016 blir om lag kr 26,5 mill.

Enhetene får kompensert de økte lønnsutgiftene knyttet til oppgjøret i sine budsjetttrammer. Dette dekkes av den lønnsrelaterte avsetningen i budsjettet på enhet 88. I opprinnelig vedtatt budsjett for 2016 var avsetningen basert på kommunal deflator for lønn oppgitt i statsbudsjettet. Det sentrale lønnsoppgjøret for 2016 ble imidlertid lavere enn lagt til grunn i statsbudsjettet. Dette gjelder også for Arendal kommune.

I 1. tertial ble det omdisponert ca kr 2 mill. I tillegg ble det forutsatt at ledige midler må dekke merkostnader i 2016 knyttet til etterinnmelding pensjon (ca kr 3,5 mill.). Det er i 2. tertial ikke foreslått endringer i avsetningen og evt ubrukte midler må sees i sammenheng med endelige pensjonsføringer for 2016.

Enhet	Vedtatt budsjett 1. tertial	Forslag regulert budsjett	Endring
Årets premieavvik (alle pensjonskassene)	-7 754 000	-17 826 000	-10 072 000
Reguleringspremie AKP	0	8 558 000	8 558 000
Amortisering tidligere års premieavvik (alle pensjonskassene)	44 043 000	44 043 000	0
Løpende premie AKP	9 000 000	12 000 000	3 000 000
Løpende premie KLP	-6 000 000	-13 000 000	-7 000 000
Sum endring pensjon			-5 514 000
Avsetning disposisjonsfond pensjon			5 514 000

4.3 Pensjon

Figur 4. Statens pensjonskasse

Kommunen har mottatt nye meldinger fra alle pensjonskassene med oppdaterte tall og prognoser for 2016 (hhv Arendal Kommunale pensjonskasse, Kommunal Landspensjonskasse og Statens pensjonskasse). Ved vurdering av kommunens pensjonskostnader ved utløpet av 2. tertial er disse tallene lagt til grunn. Rådmannen foreslår at budsjettet reguleres i tråd med siste meldinger.

Arendal kommunale pensjonskasse (AKP)

Ved utgangen av 1. tertial ble det lagt til grunn at reguleringspremien til AKP i sin helhet skulle dekkes av premiefond i AKP. Nyeste prognoser viser at reguleringspremien er ca kr 7,5 mill. høyere enn det som vil kunne dekkes av dette premiefondet. Dette innebærer at Arendal kommune selv må dekke den økte kostnaden. Når kommunens totale kostnad til pensjon til AKP øker, påvirker dette premieavviket AKP i tilsvarende i positiv retning.

Som omtalt i 1. tertial er den fakturerte pensjonspremien til AKP høyere enn det som trekkes fra enhetene ihht gjeldende pensjonssats. Ny gjennomgang viser at trekket er ca kr 6,2 mill. for lavt. Siste prognose fra aktuar viser også at den totale premieinnbetaling til AKP som fakturaen er basert på er for lav. Dette kan bety at Arendal kommune vil kunne få en tilleggsregning ved årets slutt på om lag kr 5,8 mill. For å kunne møte den totale kostnaden til premieinnbetaling til AKP foreslås det å øke budsjettet for AKP fra 1. tertial fra kr 9 mill. til kr 12 mill.

Beregningene knyttet til både reguleringspremien og avsetningen til å dekke økt premie til AKP er basert på anslag. Hva som blir endelig premieinnbetaling til AKP blir først avklart ved regnskapsårets slutt. Som nevnt vil endringer i kostnad i stor grad jevnes ut av tilsvarende endringer i premieavvik. Premieavviket for 2016 skal amortiseres i sin helhet i 2017. Positivt

premieavvik inneværende år vil bli kostnadsført i sin helhet neste år. Dette innebærer at økt positivt premieavvik vil føre til økt kostnad til amortisering i 2017. Rådmannen anbefaler derfor at nettoendring for alle pensjonsposter i 2. tertial avsettes til disposisjonsfond pensjon, slik at kommunen kan møte evt endringer i pensjonskostnader i 2017.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Arendal kommune betaler løpende forsikringspremie til KLP kvartalsvis. I tredje kvartal, hvor fakturaen er inklusiv reguleringspremie, er det praksis for at deler av regningen dekkes av premiefond i KLP. I år er premiefondet av en slik størrelse at det dekker hele premieinnbetalingen for 3. kvartal og store deler av reguleringspremien. Som følge av dette blir kommunens totale innbetaling til KLP lavere enn lagt til grunn i budsjettet. Dette påvirker premieavviket til KLP i negativ retning da kostnaden for kommunen går ned.

Pensjonssatsen som ble lagt til grunn i budsjett 2016 og som enhetene trekkes for er basert på at kommunen dekker hele pensjonspremien og reguleringspremien tilnærmet fullt ut. Når man benytter premiefond i KLP vil dette medføre at man får et overskudd i balansen da trekket fra enhetene er høyere enn innbetaling til KLP. I 1. tertial tok man høyde for en redusert kostnad til KLP på om lag kr 6 mill. Basert på nye tall foreslås denne økt til kr 13 mill.

Statens pensjonskasse (SPK)

Kommunens innbetalinger til SPK er en a konto innbetaling annenhver måned. Det foretas en endelig avregning av innbetalt premie mot endelig kostnad ved slutten av året. I henhold til siste melding er innbetalingene i tråd med anslag på total pensjonspremie. I tillegg viser siste melding en mindre justering av premieavviket mot SPK.

4.4 Øvrige forslag til endringer i driftsbudsjettet

Nedenfor følger omtale av øvrige forslag til endringer i driftsbudsjettet.

I bystyrevedtak fra januar i år ble det vedtatt et tilskudd til regionalt filmfond Zefyr på kr 60 000. Tilskuddet var forutsatt innarbeidet i budsjettet ved tertialrapportering. I tråd med dette foreslås det at kulturenheten får justert sin budsjetttramme med kr 60 000.

Kulturenheten har også hatt saksomkostninger knyttet til tapt sak vedrørende ferdselsrett langs Nidelva. Det foreslås å øke enhetens ramme med kr 36 000 til dekning av denne merutgiften.

Barnehagene har færre barn høsten 2016 enn lagt til grunn i vedtatt budsjett. Det er derfor grunnlag for å justere ned rammene pga redusert bemanning fra 1. august. Totalt foreslås det å redusere barnehagenes rammer med ca kr 1,5 mill.

Enheten EMÅ (enslige mindreårige) meldte i 1. tertial en merinntekt på om lag kr 12 mill. Av denne merinntekten ble ca kr 6,5 mill. avsatt på enhet 81 under forutsetning av at man i 2. tertial skulle komme tilbake med forslag til disponering av økte inntekter. Det viser seg nå at merinntekten blir lavere enn forutsatt i 1. tertial. Rådmannen foreslår derfor at merinntekten reduseres med avsatt beløp.

Etter vedtak i bystyret skal kommunen dekke reguleringsplankostnadene knyttet til reguleringsplan Nyli Gård med ca kr 950 000. Dette må innarbeides i budsjettet med tilsvarende økt ramme.

Det har i år vært økte utgifter på ca kr 1,5 mill. knyttet til politikergodtgjørelser for det nye bystyret/komiteer/utvalg. Budsjettet forslås justeres med samme beløp.

IKT-Agder har redusert den fakturerte kostnaden til eierkommunene knyttet til rådgivning og forvaltningsstøtte. For Arendal kommune innebærer det en redusert kostnad på om lag kr 0,9 mill. Budsjettet foreslås justert med samme beløp.

AKST har lagt til grunn ny prismodell ved fakturering av tjenester som de utfører for andre. Dette har medført økte inntekter for AKST og dermed redusert overføring for kommunen. I

tillegg har det vært en mindre justering som følge av ekstra påløpte utgifter. På grunnlag av dette må den budsjetterte overføringen til AKST reduseres med ca kr 0,9 mill.

Ny prismodell i AKST har medført økte kostnader for Arendal Eiendom KF og Kirkelig fellesråd. Overføringen til Arendal Eiendom KF foreslås økt med ca kr 0,7 mill. og tilskuddet til Kirkelig fellesråd foreslås økt med ca kr 0,4 mill. som følge av dette.

I forbindelse med etablering av nye Ellengård må husleie FDV til Arendal Eiendom KF økes med ca kr 0,3 mill. Husleien som Arendal Eiendom KF betaler til Arendal kommunale pensjonskasse er ca kr 0,4 mill. høyere enn forutsatt i budsjettet. I tillegg er husleien knyttet til renter og avdrag økt med ca kr 1,1 mill. Det foreslås at budsjettert husleie til Arendal Eiendom KF økes med totalt kr 1,6 mill.

Avsetning til konsesjonskraftfondet foreslås flyttet fra enhet 90 Fellesutgifter/-inntekter til enhet 88 Rådmann med staber. Dette fordi inntekten fra konsesjonskraftfondet er budsjettert på denne enheten.

Egenkapitaltilskudd til KLP føres som en utgift i investering, men finansieres ved overføring av midler fra drift (over enhet 90 - Fellesutgifter/-inntekter). Inneværende år er egenkapitaltilskuddet ca kr 0,3 mill. høyere enn budsjettert. Det foreslås at budsjettet til enhet 90 økes med tilsvarende beløp.

5. Konsekvenser av endringer for driftsresultat

Tekst	Regulert budsjett pr 30.08.16	Foreslåtte budsjettendringer	Regulert budsjett justert for endringer 2. tertial
Sum driftsinntekter	-3 107 437 625	6 542 000	-3 100 895 625
Sum driftsutgifter	3 150 154 730	-3 233 000	3 146 921 730
Brutto driftsresultat	42 717 105	3 309 000	46 026 105
Sum finans/motpost avskrivninger	-60 465 905	-2 559 000	-63 024 905
Netto driftsresultat	-17 748 800	750 000	-16 998 800
Netto avsetninger	17 748 800	-750 000	16 998 800
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0

Figur 5. Hovedtall budsjett/regnskap

Figuren over viser hvordan de foreslåtte budsjettendringene i 2. tertial påvirker resultatmålene brutto driftsresultat og netto driftsresultat, slik det fremkommer i økonomisk oversikt drift. Som tallene viser har brutto driftsresultat en negativ utvikling på ca kr 3,3 mill. som i hovedsak skyldes lavere inntekter knyttet til enslige mindreårige flyktninger. Netto driftsresultat har en mindre nedgang enn brutto driftsresultat som følge av foreslåtte endringer innen finansområdet.

Selv om bystyret ikke vedtar tabellen for økonomisk oversikt drift og resultatmål finner rådmannen det hensiktsmessig å vise denne oversikten av styringsmessige hensyn.

Det henvises til kapittel 10 for detaljerte oversikter for forslag til budsjettendringer.

6. Finansforvaltning

Gjeldende lovverk og kommunens finansreglement er rammen for kommunens finansforvaltning.

Likviditetssituasjonen tilfredsstillende med en total likviditet på kr 218 mill ved utgangen av 2. tertial. Trekkrettigheten hos vår hovedbankforbindelse er ikke benyttet så langt i 2016.

Ved utgangen av 1. tertial var andelen gjeld med lang rentebinding kommet under 10%, som er nedre grense i henhold til kommunens finansreglement. Ved rullering av sertifikatlån på kr 316,5 mill. den 15. juni ble det valgt å refinansiere dette med et obligasjonslån med 7 års

fastrente på 2,017% for å komme etterkomme finansreglementets strategi. I 2. tertial har kommunen i tillegg gått ut med anbud på 3 sertifikatlån. Ett av sertifikatlånene ble rullert 2 ganger hvor vi lånte opp 20 mill. ekstra ved siste rulleringen 4. august i henhold til budsjetterte låneopptak. Rentene på disse rulleringene var 1,045%, 1,19% og 1,15%. I tillegg hadde kommunen en automatisk rulling med 3 måneders løpetid av et sertifikatlån i juni. Kommunen sa opp denne automatiske refinansieringen før forfall i september da kommunen ser at det kan oppnås en lavere rente ved å gå ut på anbud. Figur 6 viser kommunens låneopptak i 2. tertial. Pr. 31. august er fordeling rentebinding innenfor grenseverdiene som er fastsatt i finansreglementet (se figur 7).

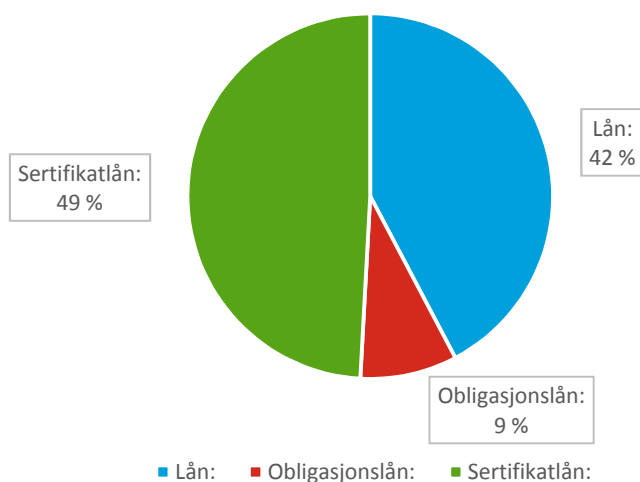
Dato	Forfall	Beløp (MNOK)	Bank	Rente	Kommentar
06.05.2016	04.08.2016	237	Nordea	1,05%	3 mnd fastrente
12.05.2016	08.11.2016	269,6	Nordea	1,19%	6 mnd fastrente
15.06.2016	15.06.2023	316,5	Swedbank	2,02%	Obligasjonslån, Fastrente 7 år
20.06.2016	20.09.2016	210	DnB	1,26%	Automatisk rulling, 3 mnd fastrente
04.08.2016	31.01.2017	257	DnB	1,15%	6 mnd fastrente

Figur 6. Låneopptak 2. tertial

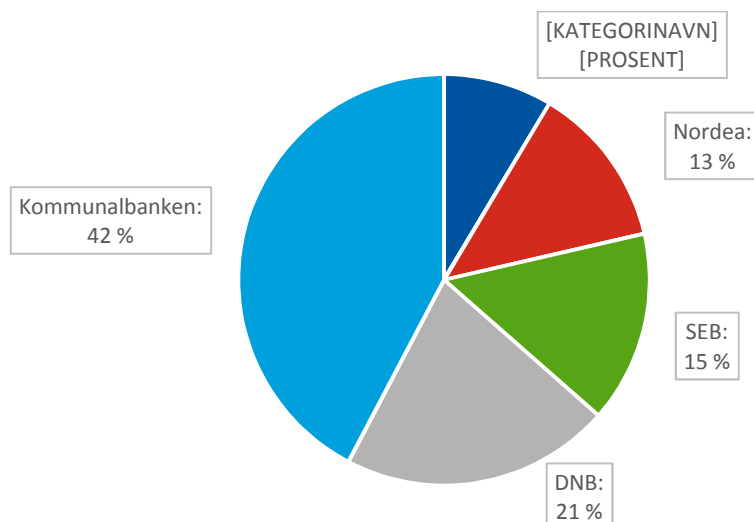
Verdi	Strategi	Grenseverdier	31.08.2016	30.04.2016
Flytende/kort rentebinding	30%	5,00-55,00	37,18%	46,12%
Mellomlang rentebinding	40%	20,00-60,00	46,80%	46,50%
Lang rentebinding	30%	10,00-50,00	16,02%	7,38%
Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding	1-8 år		2,7	2,4

Figur 7. Rentebinding, status pr. 31.08.2016

For å redusere finansiell risiko så jobber kommunen med en god fordeling mellom ulike lånetyper og en spredning på långivere. Figur 8 viser fordelingen mellom de ulike lånetypene og figur 9 viser fordeling av gjeld per långivere. I tillegg så er det inngått rentebytteavtaler for å nå finansreglementets strategi for rentebinding. Kommunen har mottatt noen forslag til endring av rentebytteavtalene men etter en vurdering av disse så har er det ikke foretatt noen endringer på inngåtte avtaler. Det er ikke planlagt nye rentebytteavtaler.

Figur 8. Fordeling lånetyper, status pr. 31.08.2016

Figur 9. Fordeling restgjeld pr. långiver - 31.08.2016

7. Investeringsbudsjett

7.1 Avslutning investeringsprosjekter

Det er i løpet av 2.tertial avsluttet en del investeringsprosjekter for både kommunen og Arendal Eiendom KF. For kommunen gjelder det prosjekter som vist i oversikten under.

Prosjektavslutninger Arendal kommune:

Prosjekt	Prosjektnavn	Budsjett	Regnskapsført	Mer-/mindreforbruk
Kommunen:				
1070	IKT-utstyr helse/levekår (prior tlf/alarmer)	1 600 000	1 595 263,66	4 736,34
1076	Microsoft lisenser - 08	0	-	-
6459	Infrastrukturiltak Langbrygga og Kanalpl – forprosjekt	0	-	-
4625	Helårsløype Saltrød - Songe	0	-	-
4616	Øyna turområde - parkeringsplass m.v.	919 082	919 081,50	0,50
4612*)	Oppgradering frysemaskin Arendal idr.park	1 800 000	558 402,50	1 241 597,50
6346*)	Plan miljøtiltak - Eydehavn industriområde/Bukkevika	7 500 000	1 573 806,21	5 926 193,79
6463*)	Kabling og PC-er crisesenteret (2012)	120 000	-	120 000,00
6488*)	Overvåkning Eydehavn (2012)	660 000	136 170,00	523 830,00
6494*)	Ellengård - bil (2013)	200 000	-	200 000,00
6497*)	Jovannstunet, utskiftning bil (2013)	157 750	-	157 750,00
6523*)	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	4 617 000	4 682 506,00	-65 506,00
6522	Torbjørnsbu/Bomuldsfabrikken - kunstarena	4 347 886	2 851 369,03	1 496 516,97
6477	Miljøteknisk undersøkelse (Phillips lampefabrikk)	1 532 000	1 176 770,86	355 229,14

Prosjekt	Prosjektnavn	Budsjett	Regnskapsført	Mer-/mindreforbruk
Avslutninger VA:				
5259	Heving vei til Haugenes over Molandsvann	600 000	606 277,61	-6 277,61
5357	Solborg driftsstasjon, taprep. (2012)	700 000	655 970,97	44 029,03
5385	V Molandsvei - Kjørestranda 2012	9 571 500	8 071 414,03	1 500 085,97
5386	A Molandsvei - Kjørestranda 2012	9 630 694	7 889 024,63	1 741 669,37
5392	Parkeringsautomater 2013	267 000	266 100,80	899,20
	Sum	44 222 912	30 982 157,80	13 240 754,20

Figur 10. Prosjektavslutninger Arendal kommune

I kommunen er det avsluttet prosjekter med budsjett på i alt kr 44,2 mill. Medgåtte utgifter beløper seg til kr 31,0 mill. Dette gir et totalt mindreforbruk på kr 13,2 mill kroner som føres mot konto for ubrukte lånemidler avsluttede prosjekter.

De merka prosjektene (*) ble behandlet i formannskapssak 99/16 og rest ubrukte lånemidler vedr. disse ble nedbetalt på lån i august i henhold til vedtak.

Prosjektavslutninger vedr Arendal Eiendom KF:

Prosjekt	Tekst	Budsjett	Regnskapsført	Mer-/mindreforbruk
06024	Kriseberedskap	4 369 000	4 368 211,15	788,85
06040	P-hus Torvet (dekke)	19 348 538	19 348 539,08	1,08
06192	Arendal Bibliotek - automatisering 2014	5 000 000	4 818 642,11	181 357,89
06197	Færvik BOS 2014	-	-	-
06217	Varmepumpe Madshaven 2014	-	630,00	-630,00
06218	Maskiner og driftstkn utstyr øst 2014	1 495 000	1 195 322,24	299 677,76
06260	Rykene barnehage - sammenslåing Løddesøl 2014	2 200 000	1 964 859,41	235 140,59
06262	Asdal - ressurscenter HP 2015-2019	8 000 000	7 630 997,98	369 002,02
06305	Kjøp av Saltrød Boligstiftelse 2015	9 229 000	9 228 922,00	78,00
06317	Tilleggskapasitet skoler HP 2016-2019	100 000	22 078,00	77 922,00
06326	Pilotprosjekt ENØK 2061	187 864	187 864,00	-
06330	Saltrød BOS - VP fellesrom 2016	484 000	483 297,32	702,68
06331	Nedenes skole - utvidelse datarom 2016	252 000	251 712,72	287,28
06336	Færvik BOS - bad 2016	132 000	131 843,02	156,98
06344	Rykene skole - snøfangere 2016	130 000	129 710,00	290,00
06357	Færvik BOS - ventilasjonsanlegg 2016	155 000	155 000,00	-
	Sum	51 082 402	49 917 629,03	1 164 772,97

Figur 11. Prosjektavslutninger Arendal Eiendom KF

Rest ubrukte lånemidler vedr prosjekter behandlet i formannskapet sak 99/16 er nedbetalt på lån i august 2016.

Avslutta investeringsprosjekter i Arendal Eiendom KF er avsluttet med et totalt mindreforbruk på kr 1,2 mill.

7.2 Forslag til endring av vedtatte investeringsbudsjett

Arendal kommune

Økt egenkapitaltilskudd KLP

Medlemmene plikter å betale egenkapitaltilskudd i den utstrekning det er nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet. For 2016 har kommunen mottatt større beløp enn budsjettert og det økte beløpet budsjettendres. Den økte investeringen dekkes ved økt overføring fra drift.

Tilrettelegging av statlige friområder

Kommunen mottar statlige midler for å finansiere utgifter til tilrettelegging av friområdene og øker budsjettet til dette.

Arendal Eiendom KF

Kjøp av Garthaveien 12

I henhold til bystyrets vedtak i sak om ny vei til Eydehavn, behandlet 1.9.2016, innarbeides utgifter til innløsning av Garthaveien 12 i 2.tertial.

Kjøkken vaskerier – forprosjekt

Rådmannen og Arendal Eiendom KF har satt i gang arbeidet med å utrede om Barbu Næringsssenter er egnet som lokalisering av nytt kjøkken og vaskeri. Det foreslås å avsette kr 0,2 mill. til forprosjektet.

Arendal Havnevesen KF

Ny gjestehavn

Prosjektet har en overskridelse på ca kr 950 000 som gjelder tekniske utfordringer og sprekkdannelse i forbindelse med installasjon av prototype.

Ny marina i Barbu

Prosjektet har lidd under svært krevende koordinering mot resterende Barbu utbyggingen og har en overskridelse på ca kr 446 000.

Sørkomp bygg

Prosjektet har mindreforbruk og reduseres med kr 1 396 000.

Kjøp av areal

Utgiftsbudsjettet tas ned med kr 5.5 mill. som en konsekvens av at salgsinntekten vedr Panterra må tas ned. Salget er ikke gjennomført.

8. Arbeidsgiverstrategi

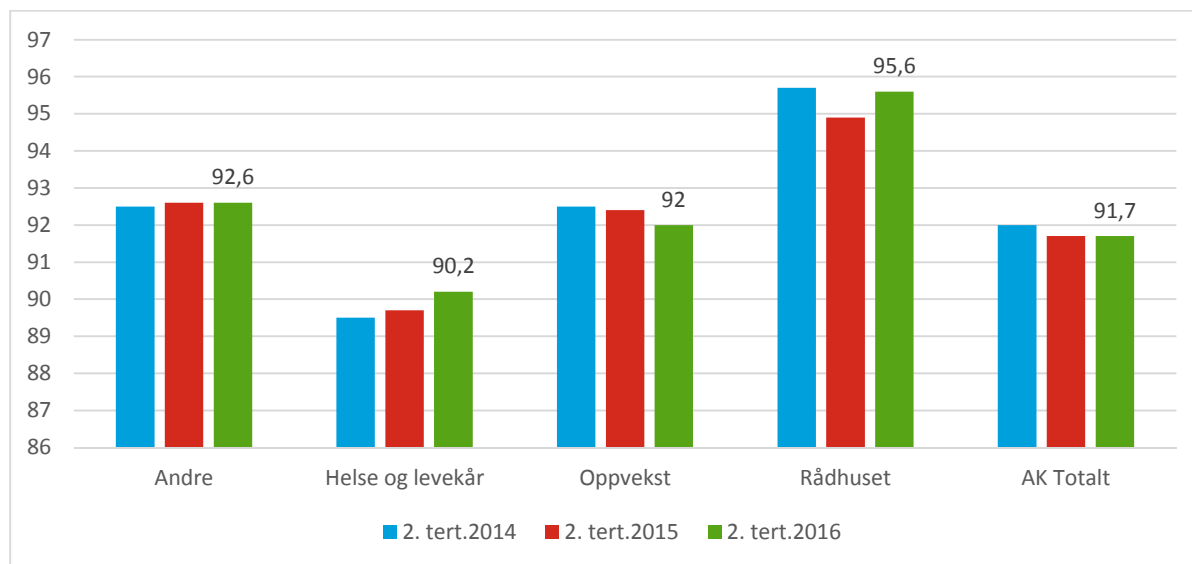
8.1 Ledelsesutvikling

Temaene for enhetsledersamlingene i 2. tertial har vært oppfølging av samlingen i Oslo i april, der temaet var «Jakten på eget lederskap» og status i arbeidet med oppfølgingen av medarbeiderundersøkelsen. Fokuset for både enhetsledergruppen og mellomlederne har vært utvikling av organisasjonen med utgangspunkt i faktorene fra medarbeiderundersøkelsen gjennom utvikling i lederrollen og prosesser i personalgruppene på den enkelte arbeidsplass.

8.2 Nærvær

Samlet nærvær i Arendal kommune 2. tertial 2016 er likt 2. tertial 2015, og litt lavere enn 2. tertial 2014. Oppvekstområdet viser en nedgang i nærværet sammenlignet med sist år, gruppen andre har likt mens helse og levekår viser en jevn økning i nærværet 2. tertial siste tre år. Rådhuset har en økning i nærværet sammenlignet med 2. tertial sist år, og ligger nå på nivå med 2. tertial 2014.

Tiltaket Raskere frisk pågår fortsatt, og er et tilbud som kan benyttes i hele organisasjonen. Det er i hovedsak helse og levekår som benytter seg av tiltaket.

Figur 12. Samlet nærvær 2. tertial tre siste år

9. Tertialrapporter fra de kommunale foretakene

De to kommunale foretakene har utarbeidet tertialrapporter for sin virksomhet. Arendal Havnevesen KF behandlet sin tertialrapport i styremøte 21. september 2016. Arendal Eiendom KF behandlet sin i styremøte 27. september 2016. Tertialrapportene følger i sin helhet som bilag i del 2.

10. Forslag til budsjettendringer

Forslag til endringer i driftsbudsjettet for Arendal kommune

Enhet	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
06	Tilskudd Zefyr	60 000	
06	Saksomkostninger kultur	36 000	
53	Redusert ramme pga redusert bemanning fra 1. august		718 000
54	Redusert ramme pga redusert bemanning fra 1. august		180 000
57	Redusert ramme pga redusert bemanning fra 1. august		284 000
63	Redusert ramme pga redusert bemanning fra 1. august		266 000
81	Reversering disp.fond merinntekt EMÅ		6 542 000
81	EMÅ - redusert inntekt	6 542 000	
88	Nyli Gård	950 000	

Enhet	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
88	Økt politikergodtgjørelse	1 500 000	
88	Redusert overføring IKT-Agder		852 000
88	Redusert overføring AKST		853 000
88	Økt tilskudd kirkelig fellesråd	405 000	
88	Økt overføring Arendal Eiendom KF	690 000	
88	Økt husleie til Arendal Eiendom KF - Ellengård	291 000	
88	Økt husleie til Arendal Eiendom KF - innleide bygg AKP	402 000	
88	Økt husleie til Arendal Eiendom KF - renter/avdrag	1 100 000	
88	Pensjon		5 514 000
88	Avsetning disposisjonsfond pensjon	5 514 000	
88	Konsesjonskraftfond fra enhet 90	1 480 000	
90	Aksjeutbytte P-hus Vest AS		300 000
90	Konsesjonskraftfond til enhet 88		1 480 000
90	Egenkapitalinnskudd KLP	278 000	
90	Økte renteinntekter		1 159 000
90	Økte renteinntekter fra AE		1 100 000
SUM		19 248 000	19 248 000

Forslag til endringer i investeringsbudsjettet for Arendal kommune

Enhet/prosjekt	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
88/P1100	Økt egenkapitaltilskudd KLP	278 000	
90/P1100	Økt overføring fra drift		278 000
06/Nytt	Tilrettelegging av statlige friområder 2016	587 500	
06/Nytt	Statstilskudd		470 000
06/Nytt	Mva. kompensasjon		117 500
SUM		865 500	865 500

Forslag til endringer i investeringsbudsjettet for Arendal Havnevesen KF

Prosjekt/ Enhet	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
P11150	Ny gjestehavn	950 000	
P 11440	Ny marina Barbu	446 000	
	Økt låneopptak		1 396 000
P 11370	Sørkomp bygg		1 396 000
	Redusert låneopptak	1 396 000	
P 11030	Kjøp av areal		5 500 000
P11030	Red. salgsinntekt	5 500 000	
SUM		8 242 000	8 242 000

Forslag til endringer i driftsbudsjettet for Arendal Eiendom KF

Prosjekt/enhet	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
AE KF	Husleie innleide bygg, AKP	402 000	
AE KF	Økte utgifter til AKST	690 000	
AE KF	Økt husleie Ellengård	291 000	
AE KF	Overføring fra Arendal kommune		1 383 000
AE KF	Økte renteutgifter til AK	1 100 000	
AE KF	Økt husleie renter/avdrag fra AK		1 100 000
	Sum	2 483 000	2 483 000

Tabellen over er korrigert for justering av husleie Ellengård samt økte renteutgifter til Arendal kommune/økt husleie renter/avdrag fra Arendal kommune, og avviker derfor fra tilsvarende tabell fremlagt i tertialrapport fra Arendal Eiendom i del 2.

Forslag til endringer i investeringsbudsjettet for Arendal Eiendom KF

Prosjekt/enhet	Forslag til endringer	Økte utgifter/ red. inntekter	Red. utgifter/ Økte inntekter
AE KF	Kjøp av Garthaveien 12	3 600 000	
AE KF	Kjøkken vaskerier – forprosjekt	200 000	
AE KF	Mva kompensasjon		40 000
AE KF	Økt låneopptak		3 760 000
	Sum	3 800 000	3 800 000